

POSTANOWIENIE

Dnia 19 maja 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania W.M.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Bydgoszczy
o przeliczenie wysokości emerytury,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w dniu 19 maja 2026 r.,
na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Gdańsku z dnia 10 lipca 2025 r., sygn. akt III AUa 224/25,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z 10 lipca 2025 r. oddali apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 10 grudnia 2024 r., w którym Sąd ten w punkcie 1) zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Bydgoszczy z dnia 19 września 2024 r. w ten sposób, że zobowiązał organ rentowy do ponownego przeliczenia emerytury ubezpieczonego W.M. w powszechnym wieku emerytalnym z pominięciem art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; w punkcie 2) żądanie wyrównania świadczenia za okres 3 lat wstecz przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania, a w punkcie 3) stwierdził brak podstaw do ustalenia odpowiedzialności organu rentowego za nie wydanie decyzji w terminie.

W skardze kasacyjnej organ rentowy zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości.

W podstawach skargi skarżący podniósł zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego, to jest:

- art. 25 ust. 1 b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, pomimo że przepis ten nie został uznany za niekonstytucyjny, ponieważ wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 4 czerwca 2024 r., SK 140/20, a Sąd orzekający w niniejszej sprawie stosując zasady rozproszonej kontroli konstytucyjności, doszedł do błędnego wniosku, że przepis ten w stosunku do osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie przed 6 czerwca 2012 r. jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji, podczas gdy ochronie konstytucyjnej podlega prawo do emerytury, a nie jej wysokości;

- art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, przez jego niezastosowanie przy ustalaniu wysokości emerytury po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego ubezpieczonego urodzonego w 1951 r. nawet w przypadku ubezpieczonego, który pobierał emeryturę w obniżonym wieku w oparciu o decyzję z 2011 r., a następnie po ukończeniu powszechnego wieku emerytalnego nie wystąpił o przyznanie emerytury powszechnej i dalej pobierał, aż do 30 czerwca 2020 r. emeryturę w obniżonym wieku, podczas gdy jak wynika z orzeczeń Sądu Najwyższego, na które powołuje się Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z całą pewnością podlegają potrąceniu kwoty emerytur wcześniejszych pobranych po osiągnięciu wieku powszechnego, czyli w przypadku ubezpieczonego w niniejszej sprawie od 21 czerwca 2017 r. do 30 czerwca 2020 r.;

- art. 100 ust. 1 w zw. art. 116 ust. 1, art. 129 ust. 1 i art. 25 ust. 1 b ustawy emerytalnej przez ich niezastosowanie, skutkujące przyznaniem ubezpieczonemu prawa do emerytury bez pomniejszenia jej wysokości o dotychczas pobrane przez niego świadczenia.

Na podstawie podniesionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania. Ponadto zawniioskował o zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący przedstawił w oparciu o jej oczywistą zasadność z uwagi na naruszenie przez Sąd Apelacyjny przepisów prawa materialnego, które doprowadziło do oczywiście wadliwego rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu skargi skarżący podniósł, że skargę kasacyjną należy uznać za oczywiście uzasadnioną z tego powodu, że Sąd Apelacyjny w Gdańsku nie dostrzegł różnicy między prawem do emerytury a prawem do określonej wysokości emerytury. Jak powszechnie wiadomo, ochronie konstytucyjnej podlega nabyte niezrealizowane prawo do emerytury obejmujące takie między innymi warunki nabycia tego prawa. Prawo do określonej wysokości emerytury powstaje dopiero w momencie ustalenia tej wysokości w związku ze złożonym przez osobę uprawnioną stosownym wnioskiem i to według stanu prawnego obowiązującego w dacie złożenia wniosku, o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej. Brak przepisów intertemporalnych w odniesieniu do normy z art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej nakazuje jej zastosowanie wobec ubezpieczonego, który wniosek o emeryturę w wieku powszechnym złożył w 2020 r.

Sąd Apelacyjny po dokonaniu prawidłowych ustaleń faktycznych doszedł do błędnego przekonania, że zastosowanie wobec ubezpieczonego art. 25 ust. 1 ustawy emerytalnej prowadzi do rezultatu sprzecznego z dyrektywami interpretacyjnymi wypływającej z art. 2 Konstytucji RP zasady zaufania obywatela do państwa i ochrony uzasadnionych prawnie oczekiwań, co doprowadziło do wydania wyroku oczywiście sprzecznego z prawem. Sąd Apelacyjny powołał się zatem na wcześniejszą linię orzecznictwa wyrażoną w wyroku z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie P 20/16 przyjmując, że wyrok w sprawie P 20/16 jest zawężony podmiotowo do ściśle zdefiniowanej grupy i jako taki nie może być stosowany rozszerzająco. Sąd Apelacyjny wskazał, że jego zdaniem zasadne jest zastosowanie tzw. rozproszonej kontroli konstytucyjności. Zastosowanie tej zasady może odbyć się w wyjątkowych sytuacjach (na co wskazuje sam sąd orzekający), gdy niezgodność przepisu z Konstytucją jest oczywista. Pominięcie zastosowania przez Sąd art. 25 ust.1b ustawy emerytalnej doprowadziło bezsprzecznie do

wydania wadliwego rozstrzygnięcia, ponieważ w świetle obowiązujących przepisów prawa wysokość należnej ubezpieczonemu emerytury w wieku powszechnym winna być pomniejszona o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur wcześniejszych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony skarżącej nie kwalifikuje się do jej przyjęcia w celu merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Rozpatrując zasadność powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki, należy wskazać, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej występuje, gdy bez dokonania pogłębionej analizy dla przeciętnego prawnika jest oczywiste, że podstawy skargi zasługują na uwzględnienie, a zatem doszło do kwalifikowanej postaci naruszenia prawa, zauważalnej *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej i przesądza to o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi. W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, skarżący powinien w motywach wniosku

zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia. Konieczne jest zatem wykazanie, że Sąd drugiej instancji w sposób oczywisty naruszył przepis, którego wykładnia i stosowanie nie budzi żadnych wątpliwości interpretacyjnych (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; 5 kwietnia 2023 r., II USK 166/22, LEX nr 3581448; 18 stycznia 2024 r., I CSK 1100/23, LEX nr 3656956; 17 października 2023 r., I USK 48/23, LEX nr 3616178; 23 lipca 2025 r., I CSK 11/24, LEX nr 3914941; 22 października 2025 r., I CSK 2378/24, Legalis nr 3278044; 9 grudnia 2025 r., II USK 252/25, Legalis nr 3294958).

Odnosząc się do twierdzenia o oczywistej zasadności skargi, należy zaznaczyć, że skarżący nie wykazał, że skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie jej do rozpoznania. Wykładnia przepisu art. 25 ust. 1b ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim przepis ten stanowi - lub nie - podstawy do dokonania pomniejszenia wymiaru podstawy emerytury w związku z przejściem na emeryturę po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego i wcześniejszym pobieraniem emerytury była przedmiotem rozstrzygnięć zarówno Trybunału Konstytucyjnego, jak i Sądu Najwyższego.

Artykuł 25 ust. 1b ustawy emerytalnej został dodany przez art. 1 pkt 6 lit. b ustawy z dnia 11 maja 2012 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 637) zmieniającej ustawę emerytalną z dniem 1 stycznia 2013 r. Zgodnie z art. 25 ust. 1 oraz ust. 1b ustawy emerytalnej, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem waloryzacji składek zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, zwaloryzowanego kapitału początkowego określonego w art. 173-175 oraz kwot środków zewidencjonowanych na subkoncie, o którym mowa w art. 40a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z zastrzeżeniem ust. 1a i 1b oraz art. 185, a jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę na podstawie przepisów art. 26b, 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24,

ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne.

Interpretacja przedmiotowego przepisu napotkała się z licznymi wątpliwościami ze strony ubezpieczonych. Podnoszono bowiem, że nie wszystkie osoby objęte zakresem art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej miały możliwość świadomego ukształtowania swojej sytuacji prawnej w zakresie wysokości świadczenia emerytalnego. Czy ustawodawca mógł wobec ubezpieczonych – już po podjęciu decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę zmodyfikować system obliczania podstawy emerytury przysługującej po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Trybunał Konstytucyjny po raz pierwszy podjął się interpretacji budzącego wątpliwości przepisu w wyroku z 6 marca 2019 r. (P 20/16, OTK-A 2019, nr 11; M. Lewandowicz-Machnikowska, Obliczanie wysokości emerytury w przypadku kobiet urodzonych w 1952 r., pobierających wcześniejszą emeryturę. Glosa do uchwały SN z dnia 28 listopada 2019 r., III UZP 5/19, OSP 2021, nr 5, s. 38; por. A. Szymczak, Treść nabytego in abstracto prawa do emerytury. Glosa do uchwały siedmiu sędziów SN z 28.11.2019 r., III UZP 5/19, PiP 2023, nr 7, s. 163-170), orzekając, że art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim dotyczy urodzonych w 1953 r. kobiet, które przed dniem 1 stycznia 2013 r. nabyły prawo do emerytury na podstawie art. 46 tej ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ze względu na naruszenie zasady zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa. W wyroku tym udzielona została ochrona konstytucyjna kobietom urodzonym w 1953 r. w oparciu o zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa przed niekorzystnymi zmianami. Trybunał nie zakwestionował natomiast samej regulacji, pozwalającej na pomniejszenie podstawy emerytury powszechnej o kwoty pobranych wcześniej emerytur. Pytanie prawne dotyczyło tylko kobiet urodzonych w 1953 r.; problem z wykładnią stosowania art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej do szerszego kręgu uprawnionych do wcześniejszych emerytur, urodzonych po 1948 r. został rozstrzygnięty w kolejnym orzeczeniu. Kierunek interpretacji wytyczony przez Trybunał w powyższym wyroku został potwierdzony w kolejnym judykacie. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia

4 czerwca 2024 r. (SK 140/20, OTK-A 2024, nr 67) orzekł, że art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej w zakresie, w jakim dotyczy osób, które złożyły wniosek o przyznanie świadczeń, o których mowa w tym przepisie, przed dniem 6 czerwca 2012 r., jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji RP. Pomimo nieopublikowania tego orzeczenia, dla wykładni spornej kwestii pomocniczo zastosowanie znajduje odwołanie się do jej motywów. W uzasadnieniu Trybunał wskazał, że aktualna staje się argumentacja zawarta w wyroku z 6 marca 2019 r., a mianowicie, iż doszło do złamania zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Ubezpieczeni, którzy zdecydowali się na korzystanie z wcześniejszej emerytury, nie mieli - w momencie podejmowania tej decyzji na podstawie obowiązującego wówczas stanu prawnego - świadomości co do skutków prawnych, jakie może ona wywoływać w sferze ich przyszłych uprawnień z tytułu emerytury powszechnej. W szczególności nie mogli przewidzieć, że przejście na emeryturę jeszcze przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego będzie wiązało się z pomniejszeniem zgromadzonego kapitału o pobrane świadczenia. Nie spodziewali się, że wypłacanie świadczeń emerytalnych wpłynie na sposób ustalania wysokości świadczenia w ramach emerytury "powszechnej". Z takimi konsekwencjami mogły się liczyć osoby, które decydowały się na skorzystanie z prawa do wcześniejszej emerytury po ogłoszeniu ustawy nowelizującej. Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1 art. 25 ustawy emerytalnej, nie pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, nie kwestionując pozostałych zasad ustalania wysokości emerytury.

Sąd Najwyższy przy wykładni art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej także odwołuje się do kierunku interpretacji wytyczonej przez Trybunał Konstytucyjny. Po raz pierwszy w wyroku z dnia 6 maja 2021 r. (III USKP 52/21, OSNP 2022, Nr 2, poz. 19), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że mimo iż wywody prawne Trybunału Konstytucyjnego w wyroku z dnia 6 marca 2019 r., P 20/16, koncentrowały się na sytuacji kobiet urodzonych w 1953 r., to wyrażone w uzasadnieniu tego wyroku zapatrywania prawne co do standardu konstytucyjnego, z którego wynikała sprzeczność art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej z art. 2 Konstytucji RP i z wyrażoną w tym przepisie zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie

prawa, w pełni znajdują zastosowanie także do sytuacji mężczyzn urodzonych w latach 1949-1953, którzy skorzystali z prawa do emerytury wcześniejszej. Powyższy pogląd podzielił w całości Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 stycznia 2022 r. (III USKP 98/21, LEX nr 3352121), przyjmując w tym judykacie, że w stosunku do mężczyzn urodzonych w latach 1949-1953, którzy spełnili warunki przejścia na emeryturę nauczycielską bez względu na wiek w ciągu dziesięciu lat od dnia 1 stycznia 1999 r. na podstawie art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela, potrąceniu podlegają wyłącznie kwoty emerytur w wieku obniżonym wypłaconych po osiągnięciu przez ubezpieczonych wieku uprawniającego do nabycia emerytury w wieku powszechnym (art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej). Sąd Najwyższy w kolejnym wyroku z dnia 8 stycznia 2025 r., III USKP 121/23 (OSNP 2025 Nr 7, poz. 75) zaakceptował powyższą linię orzecniczą, przyjmując, że wynikający z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. standard konstytucyjny w zakresie wykładni art. 2 Konstytucji RP w kontekście ingerencji prawodawcy w uzasadnione prawnie oczekiwania osób pobierających emerytury w wieku obniżonym co do zasad kształtowania wysokości ich świadczeń po uzyskaniu prawa do emerytury w wieku powszechnym, ma zastosowanie także do mężczyzny, który nabył prawo do emerytury w wieku powszechnym, a w chwili przejścia na emeryturę w wieku obniżonym nie mógł spodziewać się tego, że decyzja ta spowoduje obniżenie jego świadczenia powszechnego. Jakkolwiek, wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. odnosi się wprost wyłącznie do kobiet urodzonych w 1953 r., to wynikający z tego orzeczenia standard konstytucyjny w zakresie wykładni art. 2 Konstytucji RP w kontekście ingerencji prawodawcy w uzasadnione prawnie oczekiwania osób pobierających emerytury w wieku obniżonym co do zasad kształtowania wysokości ich świadczeń po uzyskaniu prawa do emerytury w wieku powszechnym, ma zastosowanie także do mężczyzn, którzy złożyli wnioski o wcześniejszą emeryturę przed dniem 6 czerwca 2012 r. Świadczeniobiorcy skorzystali z przywileju przejścia na emeryturę w wieku obniżonym, a powszechny wiek emerytalny osiągnęli po dniu wejścia w życie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Sytuacja prawna ubezpieczonego (mężczyzny) była więc analogiczna, jak kobiet urodzonych w 1953 r. i powinna mieć do niego odpowiednie zastosowanie wykładnia zaprezentowana w wyroku Trybunału

Konstytucyjnego z dnia 6 marca 2019 r. (wyroki Sądu Najwyższego z: 6 maja 2021 r., III USKP 52/21, OSNP 2022 nr 2, poz. 19, s. 132; 18 stycznia 2022 r., III USKP 98/21, Legalis nr 2702315; 14 sierpnia 2024 r., III USKP 113/23, LEX nr 3746352; 8 stycznia 2025 r., III USKP 121/23, OSNP 2025, nr 7, poz. 75).

Odnosząc powyższe uwagi interpretacyjne do sytuacji, w jakiej znajduje się ubezpieczony (urodzony w [...] 1951 r.), który skorzystał z przysługującego mu uprawnienia i przeszedł na emeryturę w obniżonym wieku w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach od dnia 21 kwietnia 2011 r., to powszechny wiek emerytalny ubezpieczony osiągnął 21 kwietnia 2016 r., organ rentowy przyznał ubezpieczonemu od dnia 1 lipca 2020 r. emeryturę w wieku powszechnym. Sądy obu instancji nie zastosowały art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej przy obliczaniu wysokości należnego ubezpieczonemu świadczenia emerytalnego, uwzględniając standard konstytucyjny zapoczątkowany wyrokiem P 20/16, przyjmując, iż w momencie złożenia wniosku o wcześniejszą emeryturę nie mógł przewidzieć, że decyzja ta wpłynie na wysokość jego świadczenia emerytalnego po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Nie miał możliwości przewidzieć konsekwencji, jakie na mocy nowo wprowadzonego przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej wiązały się ze skorzystaniem z prawa do wcześniejszego świadczenia, a których efektem było zmniejszenie wypłaconego świadczenia. W świetle powyższego nie można podzielić poglądu skarżącego o naruszeniu przez Sąd Apelacyjny przepisu art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, którego zastosowanie w niniejszej sprawie do sytuacji ubezpieczonego jest zgodne z zaprezentowaną i jednolitą ich wykładnią przyjętą w orzecznictwie (por. także postanowienia Sądu Najwyższego z: 23 września 2025 r., I USK 158/25, LEX nr 3915613. 22 stycznia 2026 r., I USK 742/26, LEX nr 4026184; 28 stycznia 2026 r., I USK 838/26, LEX nr 4033823).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, uznając, że organ rentowy nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

(J.K.)

[SOP]